

آسیب شناسی الگوی آموزشی بازار محور مراکز آموزش فنی و حرفه ای استان خراسان رضوی با استفاده از مدل سه شاخگی (عوامل رفتاری، ساختاری و زمینه ای)

مجید بهادری کمیجانی^۱

افشین رحیمی گل خندان^۲

زهره سادات حسینی قصر^۳

محمد کرامتی نسب^۴

ندا رزازان^۵

مریم مشایخان^۶

چکیده

پژوهش حاضر به منظور آسیب شناسی الگوی آموزشی بازار محور مراکز آموزش فنی و حرفه ای استان خراسان رضوی، با استفاده از مدل سه شاخگی (بعد رفتاری، بعد ساختاری و بعد زمینه ای) انجام پذیرفته است. این تحقیق به لحاظ هدف پژوهش، کاربردی و به لحاظ روش، توصیفی-پیمایشی و از تکنیک دلفی استفاده شده است. جامعه آماری آن شامل کلیه مربیان، مدیران و مدیران شرکت کننده در الگوی آموزشی بازار محور (آموزش، تولید، بازاریابی و فروش) مراکز ثابت فنی و حرفه ای استان خراسان رضوی در بازه سال ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ می باشد که جهت تعیین حجم نمونه با استفاده از روش نمونه گیری هدفمند تعداد ۲۰ نفر از اعضای خبره مراکز ثابت که در طرح بازار محور دخیل بوده اند مورد بررسی قرار گرفته شدند. ابزار پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته ای است که با استفاده از تکنیک دلفی و بارش مغزی طی یک کارگاه یک روزه تهیه گردید و روایی پرسشنامه توسط گروه محققین و متخصصان تایید شده و جهت پایایی پرسشنامه نظرسنجی شماره ۲ با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ، ضریب ۰.۸۵ به دست آمد. نتایج تحقیق با استفاده از آمار توصیفی (میانگین و رتبه ها) و استنباطی (آزمون فریدمن) نشان می دهد که ۳۷ آسیب به عنوان مهمترین آسیبهای این الگو مورد شناسایی واقع شد. همچنین در این راستا مهمترین آسیبها به بعد ساختاری و سپس به بعد زمینه ای و رفتاری مربوط می شود.

کلید واژگان: آسیب شناسی، مدل سه شاخگی، الگوی آموزشی بازار محور، آموزش فنی و حرفه ای

^۱. کارشناس ارشد مدیریت تحول، کارشناس پژوهش و برنامه ریزی اداره کل آموزش فنی و حرفه ای خراسان رضوی، ۰۹۱۵۸۱۹۲۷۷۳.

mb.komijani@yahoo.com

^۲. کارشناس ارشد مهندسی کامپیوتر، مدیر کل آموزش فنی و حرفه ای خراسان رضوی

^۳. کارشناس ارشد تحقیقات آموزشی، مربی مرکز آموزش مهارتهای پیشرفته ارم مشهد، zhossinighasr@yahoo.com

^۴. کارشناس صنایع غذایی، رئیس اداره آموزش، پژوهش و برنامه ریزی اداره کل آموزش فنی و حرفه ای خراسان رضوی، keramatinasab@gmail.com

^۵. کارشناس مدیریت آموزشی، کارشناس مشاوره و هدایت آموزشی اداره کل آموزش فنی و حرفه ای استان خراسان رضوی، nrزازان@gmail.com

^۶. کارشناس مسئول اداره موسسات کارآموزی آزاد و مشارکتهای مردمی اداره کل آموزش فنی و حرفه ای استان خراسان رضوی، mashayekhan@yahoo.com

Pathology market-driven educational model in Khorasan Razavi Vocational training centers Using the model ramifications(Behavioral factors, and underlying structural)

Majid Bahadori Komijani
Afshin Rahimi Golkhandan
Zohre Sadat Hosseini Ghasr
Mohammad Keramati nasab
Neda Razazan
Maryam Mashayekhan

Abstract

The present study pathology training model of market-oriented vocational training centers in Khorasan Razavi province, using the model ramifications (dimensions: behavioral, structural and contextual) has been done. This research has the purpose of research, in terms of functional and descriptive-survey and Delphi technique was used. The study population included all coaches, executives and managers participating in the educational model of market-oriented (education, manufacturing, marketing and sales) fixed facilities vocational Khorasan Razavi province in the period of ۱۳۹۳ and ۱۳۹۴ is that in order to determine the sample size using. The research instrument was a questionnaire that using the Delphi technique and brainstorming during a one-day workshop was prepared and validity by the researchers and experts confirmed and the reliability of the questionnaire survey (α) using Cronbach's alpha coefficient of $.85$, respectively. The results using descriptive statistics (mean rank) and inferential statistics (Friedman test) show that ۳۷ injured were identified as most injuries of this pattern. In this regard, the damage to the structure and then to the underlying behavior is concerned.

Keywords: Pathology, Model ramifications, Market-driven educational model, Technical and Vocational training.

۱- مقدمه:

امروزه بیشتر سازمان های آموزشی به دنبال ارتقای سطح آموزشهای خود بوده و در صدد رسیدن به بهترین الگو برای تنظیم اهداف عالی سازمانی می باشند. بازار محوری یکی از راهبردهای مهم در دستیابی به مزایای پایدار رقابتی در عصر اقتصاد مبتنی بر دانش در موسسات آموزشی می باشد. در این رابطه تعیین عوامل موثر و تبیین کننده بازار محوری، نقش مهمی در توفیق موسسات آموزشی دارد (ویسی، ۱۳۸۷). بازار کار یکی از چهار بازار اصلی و تعریف شده در اقتصاد است که وجود عامل انسانی در عرضه و تقاضای این بازار، آن را از دیگر بازارهای اصلی همچون بازار پول، سرمایه و کالا متمایز می نماید. از این رو شاخص نرخ بیکاری که نمادی از عدم تعادل بازار کار تلقی می شود، همواره برای سیاست گذاران از حساسیت بیشتری نسبت به شاخص نرخ تورم در بازار کالا برخوردار است (نوبخت، ۱۳۸۷). مطالعات گوناگون در کشورهای پیشرفته نیز در تأیید همین مطلب نشان می دهد که منشأ اصلی پیشرفت اقتصادی این کشورها رشد سرمایه فیزیکی نبوده بلکه سرمایه انسانی عامل اصلی آن بوده و از این جهت ملاحظه می شود که در کشورهای صنعتی و پیشرفته سرمایه گذاری های عمده در جهت توسعه سرمایه انسانی است تا سرمایه فیزیکی. از آنجا که آموزش تنها، بدون توجه به نیاز بازار کار نمی تواند با اشتغال کامل و توسعه پایدار منجر گردد، از این رو توجه به نیاز بازار کار در تنظیم برنامه های آموزشی نقشی مهم و حیاتی پیدا نموده است. آموزش و توسعه منابع انسانی مبتنی بر نیاز بازار کار، می تواند باعث افزایش بازدهی اقتصادی گردیده، ناهماهنگی مهارت ها در بازار کار را کاهش و قابلیت رقابت کشور را در سطح بین الملل ارتقاء بخشیده و نهایتاً موجب تقویت ارزش های بنیادین جامعه (تساوی حقوق، عدالت، عدم تبعیض، مسئولیت اجتماعی، و مشارکت مؤثر در تمامی عرصه های اقتصادی و اجتماعی) گردد (بختیاری، ۱۳۸۹). در این راستا سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور با قابلیت ها و جایگاه قانونی خود اجرای آموزش بازار محور مبتنی بر آموزش، تولید، بازاریابی و فروش را در دستور کار قرار داده است، که موجب افزایش اثربخشی و کارایی آموزش های مهارتی، ایجاد زمینه اشتغال پایدار و نیل به اهداف اقتصاد مقاومتی می شود. در این شیوه آموزش توأم با کار عملی و فراگیری دوره مهارتی در محیط کار واقعی و یا شبیه سازی شده، با بهره گیری از ظرفیت بخش های مختلف کشور اعم از دولتی، عمومی، تعاونی و غیردولتی و تسهیل استفاده متقاضیان غیردولتی از امکانات و تجهیزات دولتی و ارائه خدمات آموزشی مورد نیاز از طریق واگذاری یا خرید خدمات از مراکز غیردولتی فنی و حرفه ای به منظور توسعه آموزش های فنی و حرفه ای متناسب با نیازهای بازار کار، طراحی شده است. هدف از ارائه این آموزش ها این است که کارآموزان بتوانند به صورت فردی، تعاونی، با حمایت پشتیبان و یا اخذ تسهیلات توانایی ورود به بازار کار را پیدا کرده و از عهده مدیریت یک بنگاه تولیدی یا خدماتی مستقل یا تحت پوشش برآیند (دستورالعمل اجرایی سازمان، ۱۳۹۳).

لذا در این خصوص چنانچه آموزشها به نحو صحیح مورد ارزیابی، بررسی و تجدید نظر قرار گیرد، می تواند نوید بخش این باشد که آیا به اهداف یک طرح نزدیک شده ایم یا خیر. در این زمینه استفاده از الگوهای آسیب شناسی می تواند مفید واقع شود. در واقع آسیب شناسی فرایندی نظام مند از جمع آوری داده ها به منظور تعامل اثر بخش و سودمند در راستای حل مشکلات، چالش ها، فشارها و محدودیت هاست (مانزینی، ۱۳۸۵). از جمله مدل های آسیب شناسی می توان به مدل سه شاخگی اشاره داشت.

این الگو در طبقه بندی مدل ها از نوع مدل های منطقی است که بسیاری از مفاهیم؛ رویدادها و پدیده ها را می توان در قالب نظری سه شاخگی^۱ (بعد ساختاری^۲، بعد رفتاری^۳، بعد زمینه ای^۴) مورد بررسی قرار داد. (دلاوری، ۱۳۹۰)

^۱ - The Three Dimensional Model

^۲ - Behavioral Dimension

^۳ - Structural Dimension

^۴ - Contextual Dimension

بنابراین در این تحقیق سعی شده است ضمن شناسایی آسیب های موجود با توجه به ابعاد سه گانه رفتاری، ساختاری و زمینه ای در مراکز ثابت آموزش فنی و حرفه ای خراسان رضوی، مهمترین معیارها و شاخصهای مطرح شده در هر بعد مورد بررسی قرار گیرد.

۱-۱ اهداف پژوهش

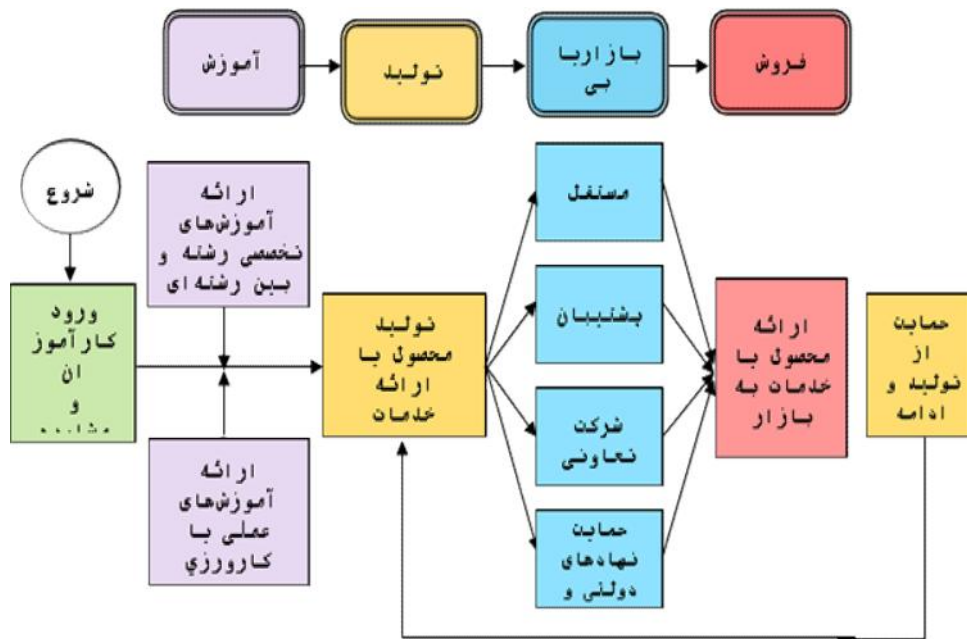
۱-۱-۱ آسیب شناسی ابعاد سه گانه رفتاری، ساختاری و زمینه ای موجود در الگوهای آموزشی بازار محور در مراکز ثابت آموزش فنی و حرفه ای استان خراسان رضوی
۱-۱-۲ شناسایی مهم ترین مشکلات الگوهای آموزشی بازار محور در مراکز ثابت فنی و حرفه ای استان خراسان رضوی در هر یک از ابعاد رفتاری، ساختاری و زمینه ای

۱-۲ سؤالات پژوهش

۱-۲-۱ مهمترین آسیبه‌ها با توجه به ابعاد سه گانه رفتاری، ساختاری و زمینه ای موجود در الگوهای آموزشی بازار محور در مراکز ثابت فنی و حرفه ای استان خراسان رضوی چه می باشد؟
۱-۲-۲ آیا بین رتبه بندی عوامل آسیب زای ساختاری، رفتاری و زمینه ای الگوهای آموزشی بازار محور در مراکز ثابت فنی و حرفه ای استان خراسان رضوی تفاوت معنا داری وجود دارد؟

۱-۳ پیشینه پژوهش

الگوی آموزش بازار محور (آموزش - تولید - بازاریابی - فروش) چیست؟
در این الگوی آموزشی جدید، کارآموزان همزمان با آموزش حرفه مورد نیاز، فرآیند تولید، بازاریابی و فروش محصول یا ارائه خدمات را در یک محیط کار واقعی یا شبیه سازی شده زیر نظر مربیان و متخصصان بازار کار فرا می گیرند تا بتوانند به صورت فردی یا تعاونی یا با حمایت پشتیبان یا اخذ تسهیلات توانایی ورود به بازار کار را پیدا کرده و از عهده مدیریت یک بنگاه تولیدی یا خدماتی مستقل یا تحت پوشش برآیند. (دستورالعمل اجرایی سازمان، ۱۳۹۳)

شکل ۱- روند اجرای طرح بازار محور

۱-۴ مدل تحلیل سه شاخگی چیست؟

آسیب‌های سازمانی علل، عوامل و مشکلات اساسی و پایه‌ای می‌باشند که سازمان را در معرض بحران قرار داده و موجب می‌شوند که سازمان از رشد متناسب و سالم خود بازماند. پدیده سازمان و مدیریت را می‌توان بر اساس سه دسته عوامل رفتاری، ساختاری و زمینه‌ای بررسی و تجزیه و تحلیل نمود. منظور از عوامل رفتاری (محتوایی) کلیه عوامل مربوط به نیروی انسانی است که محتوای سازمان را تشکیل می‌دهند. مانند: انگیزش، روحیه کار و رضایت شغلی. عوامل ساختاری در برگیرنده مجموعه روابط منظم حاکم بر اجزای داخلی سازمان است که بدنه آن را می‌سازند، مانند: ساختار سازمانی، قوانین و مقررات و سرانجام عوامل زمینه‌ای شامل محیط و شرایط بیرونی است که سبب ساز عوامل رفتاری و ساختاری هستند. (میرزایی، ۱۳۷۷)

بنابراین نام گذاری این مدل به سه شاخگی به این دلیل است که ارتباط بین عوامل ساختاری، رفتاری و زمینه‌ای به گونه‌ای می‌باشد که هیچ پدیده یا رویداد سازمانی خارج از تعامل این سه شاخه صورت نمی‌گیرد؛ به بیان دیگر، رابطه بین این سه شاخه یک رابطه تعاملی بوده و در عمل از هم جدایی ناپذیرند. در واقع، نوع روابط موجود بین این سه شاخه از نوع لازم و ملزوم بوده و به مثابه اجزای حیاتی سازمان می‌باشند. آسیب‌های ساختاری عناصر اصلی تشکیل دهنده سازمان «نظم ترکیبی»؛ که علل و عواملی پایه‌ای هستند را بر هم زده و ساختار اصلی سازمان را که عبارت‌اند از: ساختارهای طبیعی و فیزیکی، ساختارهای مالی و اقتصادی، ساختارهای انسانی و ساختارهای اطلاعاتی، در معرض بحران قرار می‌دهند.

آسیب‌های رفتاری که علل و عواملی پایه‌ای هستند، از جهات گوناگون، رفتارهای انسانی و در نتیجه کارکردهای (وظایف اصلی) سازمان را در معرض بحران قرار می‌دهند و آسیب‌های زمینه‌ای که علل و عواملی پایه‌ای هستند، رابطه، تعامل و واکنش به موقع و درست سازمان را با سیستم‌های همجوار محیطی اش برهم زده و در این روابط ایجاد بحران می‌نمایند. در چنین فضایی، عوامل ساختاری، رفتاری و زمینه‌ای به شکل روابط سیستمی مداوم در حال تعامل می‌باشند و سه شاخه مذکور، سه گونه از یک نوع (عمدتاً از نوع غالب زمینه) بوده و بین آنها به هیچ وجه سه‌گانگی حاکم نمی‌باشد؛ بنابراین، تمایز و

تشخیص این سه جنبه از حیات سازمانی، صرفاً نظری بوده و فقط به منظور تجزیه و تحلیل شناخت مفاهیم و پدیده های سازمانی می باشد. (همان منبع، ص ۳۱۷)

در این راستا پژوهشهایی با استعانت از مدل سه شاخگی انجام شده نظیر؛ آسیب شناسی مدیریت منابع انسانی با هدف بهبود و توسعه که توسط شقایق توکلی دارستانی و سعید شهبازمرادی در سال (۲۰۰۹)، که نتایج تحقیق نشان می دهد اولویت آسیب های هر یک از عوامل و همچنین علل و ریشه هر آسیب- به ترتیب گستردگی آسیب - عوامل ساختاری شامل گزینش و استخدام، انتصابات و ارتقای شغلی و ارزیابی عملکرد، عوامل رفتاری شامل انگیزش و رضایت شغلی، رهبری، فرهنگ سازمانی و امنیت شغلی و عوامل زمینه ای شامل پیمانکاران و مشاوران که از کمترین آسیب برخوردار بوده، می باشد. همچنین در پژوهش عاطفه اسفندیاری و همکارانش (۱۳۹۰)، در مورد آسیب شناسی منابع انسانی در ستاد علوم پزشکی کرمان با استفاده از مدل سه شاخگی، بیشترین تاثیر مربوط به عامل رفتاری و کمترین تاثیر به عامل زمینه ای مربوط می شد. می باشد و کمترین آسیب به عوامل زمینه ای مربوط می باشد.

بنابراین طبق یافته های به دست آمده، جهت آسیب شناسی یک سازمان یا یک الگوی آموزشی می توان با استعانت از مدل سه شاخگی به بررسی ابعاد ساختاری، زمینه ای و رفتاری آن پدیده پرداخت و در این پژوهش طبق مطالعات انجام شده مهمترین زیرمولفه های هر بعد از مدل سه شاخگی با توجه به نظر متخصصین و خبرگان تعیین و به صورت شکل زیر متصور می گردد.

شکل ۲- مدل نظری پژوهش با توجه به ابعاد مدل سه شاخگی و زیرمولفه های آن

۲- روش شناسی پژوهش

۲-۱ روش پژوهش:

این تحقیق از حیث هدف از تحقیقات کاربردی بوده و روش پژوهش در این تحقیق به شیوه توصیفی و از نوع پیمایشی- زمینه یابی و با استفاده از تکنیک دلفی می باشد، که هدف آن بررسی آسیب های رفتاری، ساختاری و زمینه ای موجود در الگوهای آموزشی بازار محور می باشد .

۲-۲ جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری این پژوهش عبارتند از کلیه مربیان و مجریان و مدیران شرکت کننده در الگوی آموزشی بازار محور (آموزش، تولید، بازاریابی و فروش) مراکز ثابت فنی و حرفه ای استان خراسان رضوی در بازه سال ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴

۲-۳ حجم نمونه و روش نمونه گیری

با استفاده از روش نمونه گیری هدفمند تعداد ۲۰ نفر از اعضای خبره مراکز ثابت که در طرح بازار محور دخیل بوده‌اند؛ نظیر مربیان، مجریان و مدیران مراکز شرکت کننده در الگوی آموزشی بازار محور مراکز ثابت فنی و حرفه ای استان خراسان رضوی انتخاب شدند.

۲-۴ ابزارهای پژوهش

به منظور جمع آوری اطلاعات با توجه به استفاده از الگوی سه شاخگی پروسه زیر انجام شد.

جدول ۱: پروسه انتخاب متخصصین در مطالعه دلفی

مرحله یک (آمادگی برای انتخاب): در این مرحله ابتدا با توجه به مدل سه شاخگی حیطه آسیبهای طرح بازار محور در سه حوزه رفتاری، ساختاری و زمینه ای توسط جمعی از متخصصین مشخص شد و سپس از بین اعضای خبره ای که در مراکز دولتی سازمان آموزش فنی و حرفه ای استان خراسان رضوی در این زمینه اطلاعاتی داشتند شناسایی نمونه مورد نظر انجام شد.
مرحله دو: تعیین جمعیت خبرگان که حداقل ۲۰ نفر از اعضای خبره مراکز بوده و در دومین جلسه با حضور اعضای پژوهشی تعیین شدند که این افراد در مراکز دولتی در طرح بازار محور دخیل بوده‌اند و شامل مربیان، مجریان و مدیران مراکز می‌باشند.
مرحله سه: برگزاری جلسه نهایی با متخصصین و معرفی طرح و تبیین اهداف طرح به گروه خبرگان به صورت یک روز کامل (صبح و عصر)
مرحله چهار: دسته بندی اعضاء گروه در سه دسته با محوریت سه حوزه رفتاری، ساختاری و زمینه ای و استفاده از بارش مغزی و تعیین نقاط آسیب زای طرح و تهیه لیست آسیبها در هر حوزه به صورت مجزا در پرسشنامه (شماره ۱).
مرحله پنج: تهیه پرسشنامه نظر سنجی (شماره ۲) از اعضاء به صورت طیف ۵ گزینه ای لیکرت و کسب نظرات و سپس جمع بندی آن و سپس تهیه و اجرای پرسشنامه (شماره ۳) جهت تعیین اولویت و رتبه بندی آسیبهای مطرح شده در الگوی بازار محور.

۲-۵ روش بررسی روایی و پایایی ابزارهای پژوهش

روایی این روش و پرسشنامه های مطرح شده در آن پس از بررسی های گروه محققین و متخصصان تایید شده و جهت پایایی پرسشنامه نظرسنجی شماره ۲ با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ، ضریب ۰.۸۵ به دست آمد.

۲-۶ روش تجزیه و تحلیل داده ها

با استفاده از آمار توصیفی ابتدا میانگین نظرات افراد در پرسشنامه شماره ۲ جمع بندی و سپس با استفاده از رتبه بندی هر آسیب، اهمیت آن درجه بندی و نظرات در جداول آمار توصیفی ارائه گردیده است. همچنین با استفاده از آزمون آماری فریدمن و با استفاده از نرم افزار SPSS اطلاعات مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته تا تفاوتهای آماری بین سه دسته آسیب مشخص گردند.

۳- یافته ها

در این قسمت با توجه به سوالات پژوهشی به ارائه یافته ها پرداخته می شود.
سوال ۱- مهمترین آسیبها با توجه به ابعاد سه گانه رفتاری، ساختاری و زمینه ای موجود در الگوهای آموزشی بازار محور در مراکز ثابت فنی و حرفه ای استان خراسان رضوی چه می باشد؟

با توجه به ابعاد سه گانه مدل سه شاخگی، بخش اول مربوط به ابعاد ساختاری آسیبهای الگوی آموزشی بازار محور شامل؛ مقررات (مجوزها و قوانین درون و بیرون سازمانی دست و پاگیر)، برنامه‌ها (دستوالعملها و شیوه نامه‌ها)، تصمیم گیری (روش اتخاذ تصمیم در سطوح مدیریتی)، سیستم بودجه (حمایتهای مالی و نحوه بودجه گذاری) و بخش دوم به ابعاد زمینه ای (محیطی) آسیبهای الگوی آموزشی بازار محور شامل؛ ارزش های فرهنگی (فرهنگ تولید محوری و... در جامعه)، ایجاد بستر سازی جهت فروش و بازاریابی، انعطاف پذیری طرح با نیازهای مشتریان، بازگشت سرمایه اولیه و بخش سوم به ابعاد رفتاری آسیبهای الگوی آموزشی بازار محور شامل؛ رضایت مندی افراد شرکت کننده در طرح، تعاملات درون گروهی، کیفیت محصولات تولیدی و آموزش، باورهای فردی نسبت به اجرای طرح، مربوط می شود. در این راستا جمع بندی گروه خبرگان با توجه به پرسشنامه شماره ۲ از آسیب های عمده به تفکیک هر بعد در جداول زیر مشخص شده است، که در بعد ساختاری ۱۳ آسیب، در بعد زمینه ای ۱۶ آسیب و در بعد رفتاری ۸ آسیب مورد اتفاق نظر خبرگان قرار گرفت. در این خصوص طبق نظرسنجی انجام شده از خبرگان اولویت آسیبها بر اساس میانگین آنها مرتب شده است که در همه ابعاد و ایتیم های پرسشنامه نشان از بالاتر از میانگین بودن (بیش از ۲.۵) نمرات هر سطح بوده و اهمیت هر آسیب را نشان می دهد.

جدول ۲- آسیب های موجود با توجه به ابعاد ساختاری آسیبهای الگوی آموزشی بازار محور

شماره آسیب	میانگین	آسیب های بعد ساختاری
۱	۴.۷۰	عدم تفکیک کنتورهای مصرف انرژی (آب، برق، گاز و...) در کارگاههای الگوی بازار محور منجر به افزایش هزینه های مرکز شده است .
۲	۴.۴۷	اخذ مجوزهای لازم جهت تولید از مراجع ذی صلاح و ابهام در کلیات آن مانع استقبال از طرح گردیده است.
۳	۴.۳۵	دستورالعمل های پیچیده و بوروکراسی های اداری مانع از استقبال مجریان طرح شده است.
۴	۴.۳۵	کارگاههای تولیدی این الگو جهت اخذ مجوزهای لازم از مجمع امور صنفی اقدامات لازم را انجام نداده اند.
۵	۴.۳۵	کارگاههای تولیدی این الگو جهت اخذ مجوزهای لازم از اداره بهداشت اقدامات لازم را انجام نداده اند.
۶	۴.۲۹	کارگاههای تولیدی این الگو جهت اخذ مجوزهای لازم از اداره استاندارد اقدامات لازم را انجام نداده اند.
۷	۴.۱۷	الگوی آموزشی بازار محور از حمایتهای صنف خود برخوردار نمی باشد.
۸	۴.۰۵	اقدامات لازم جهت تفکیک کنتورهای مصرف انرژی (آب، برق، گاز و...) کارگاههای بازار محور در طرح انجام نشده است.
۹	۳.۹۴	کارگاههای تولیدی این الگو تابع قوانین تامین اجتماعی نمی باشند.
۱۰	۳.۸۸	اقدامات خاصی در خصوص اخذ تسهیلات بانکی، جهت حمایت از تولیدات این طرح انجام نشده است.
۱۱	۳.۶۴	سازمان آموزش فنی و حرفه ای اقدامات لازم در خصوص اخذ تعهدات و ضمانت های محکم قانونی از مجریان را انجام نداده است.
۱۲	۳.۲۳	مدیران و متولیان سازمان نسبت به اجرای طرح الگوی بازار محور نظر مساعدی ندارند.
۱۳	۳.۰۵	ایجاد تعامل مراکز با کارگاههای تولیدی نیمه فعال و غیر فعال با استقبال آنها مواجه نشده است.

جدول ۳- آسیب های موجود با توجه به ابعاد زمینه ای (محیطی) آسیبهای الگوی آموزشی بازار محور

شماره آسیب	میانگین	آسیب های بعد زمینه ای (محیطی)
۱	۴.۴۶	فضای مناسب جهت عرضه محصولات بصورت دائمی وجود ندارد.
۲	۴.۳۵	عرضه و معرفی محصولات بازار محور با توجه به امکانات تجارت الکترونیک بومی سازی نشده است.
۳	۴.۲۹	ظرفیت تولید انبوه در بین تولید کنندگان وجود ندارد.
۴	۴.۱۱	سیستم مناسب قیمت گذاری جهت محصولات بازار محور در جامعه وجود ندارد.
۵	۴.۱۱	هزینه تبلیغاتی بالا جهت عرضه محصولات بازار محور، مانع معرفی مناسب محصولات در جامعه شده است.
۶	۳.۹۴	آموزش به جهت توجه بیش از حد به سوددهی و تولید در جامعه در حاشیه قرار گرفته است.
۷	۳.۸۸	افراد جامعه نسبت به اجرای الگوی بازار محور از آگاهیهای لازم برخوردار نمی باشند.
۸	۳.۸۸	عدم انعطاف پذیری طرح بازار محور با نیاز مشتری، منجر به آسیب شده است.
۹	۳.۸۸	بانک اطلاعاتی به منظور عرضه و فروش محصولات طرح بازار محور ایجاد نشده است.
۱۰	۳.۷۶	آموزشهای بازار محور منجر به تولیدات خاص و محدود شده است.
۱۱	۳.۷۰	قابل پیش بینی نبودن عرضه و تقاضای بازار فروش موجب ضرر و زیان مجریان طرح گردیده است.
۱۲	۳.۷۰	امکان رقابت تولیدات بازار محور با محصولات مشابه خارجی وجود ندارد.
۱۳	۳.۵۸	اقداماتی جهت فروش محصولات از طریق شبکه های بازاریابی مجازی در این طرح انجام نشده است.
۱۴	۳.۴۷	حمایت از خرید محصولات بازار محور جهت تامین نیازهای مراکز و ادارات کل فنی و حرفه ای انجام نشده است.
۱۵	۳.۴۱	افراد جامعه نسبت به اجرای الگوی بازار محور نظر مساعدی ندارند.
۱۶	۳.۱۱	امکان رقابت تولیدات بازار محور با محصولات مشابه داخلی وجود ندارد.

جدول ۴- آسیب های موجود با توجه به ابعاد رفتاری آسیبهای الگوی آموزشی بازار محور

شماره آسیب	میانگین	آسیب های بعد رفتاری
۱	۴.۵	استانداردهای آموزشی موجود متناسب با طرح آموزش بازار محور نمی باشد.
۲	۳.۸۸	استاندارد های آموزشی متناسب با بازار کار و روزآمد نمی باشد.
۳	۳.۷۶	کارآموزان از مهارتهای لازم جهت قیمت گذاری محصولات نهایی خود برخوردار نمی باشند.
۴	۳.۷۰	هزینه زمانی صرف شده جهت برگزاری دوره متناسب با نیازهای مهارتی کارآموزان نمی باشد.
۵	۳.۶۴	آموزشهای الگوی بازار محور از کفایت لازم برخوردار نمی باشد.
۶	۳.۲۹	مربیان طرح از مهارتهای لازم جهت ارائه آموزشها برخوردار نمی باشند.
۷	۳	استانداردهای آموزشی از لحاظ زمان و بازدهی متناسب با رشته نمی باشند.
۸	۲.۶۴	مواد اولیه مصرفی در تولیدات الگوی بازار محور از کیفیت مطلوب برخوردار نمی باشند.

سوال ۲- آیا بین رتبه بندی عوامل آسیب زای ساختاری، رفتاری و زمینه ای الگوهای آموزشی بازار محور در مراکز ثابت فنی و حرفه ای استان خراسان رضوی تفاوت معنا داری وجود دارد؟

پس از به دست آوردن مهمترین آسیبها در سه بعد ساختاری، زمینه ای و رفتاری، مجددا طبق پرسشنامه شماره ۳ کلیه عوامل بر حسب بالاترین میانگین در اختیار خبرگان جهت رتبه بندی قرار گرفت که نتایج پس از انجام رتبه بندی به شرح جدول ۵ می باشد. با توجه به اطلاعات این جدول، ۳۷ آسیب در الگوی آموزشی بازار محور مورد شناسایی قرار گرفته شد که به ترتیب اولویت از دید خبرگان مشخص شده است.

جدول ۵- اولویت بندی آسیب های موجود در الگوی آموزشی بازار محور

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی
مهارت آموزی و اشتغال

رتبه هر آسیب	میانگین	اولویت آسیب های مطرح شده در حوزه الگوهای آموزشی بازار محور
۸۸۰		اخذ مجوزهای لازم جهت تولید از مراجع ذی صلاح و ابهام در کلیات آن مانع استقبال از طرح گردیده است.
۹۰		کارگاههای تولیدی این الگو جهت اخذ مجوزهای لازم از اداره بهداشت اقدامات لازم را انجام نداده اند.
۱۱۰۲۵		الگوی آموزشی بازار محور از حمایتهای صنف خود برخوردار نمی باشد.
۱۱۰۵۵		کارگاههای تولیدی این الگو جهت اخذ مجوزهای لازم از مجمع امور صنفی اقدامات لازم را انجام نداده اند.
۱۲۰۲۰		کارگاههای تولیدی این الگو جهت اخذ مجوزهای لازم از اداره استاندارد اقدامات لازم را انجام نداده اند.
۱۴۰۲۰		ظرفیت تولید انبوه در بین تولید کنندگان وجود ندارد.
۱۴۰۳۵		فضای مناسب جهت عرضه محصولات بصورت دائمی وجود ندارد.
۱۴۰۴۵		کارگاههای تولیدی این الگو تابع قوانین تامین اجتماعی نمی باشند.
۱۴۰۸۰		امکان رقابت تولیدات بازار محور با محصولات مشابه خارجی وجود ندارد.
۱۶۰۰۵		استانداردهای آموزشی موجود متناسب با طرح آموزش بازار محور نمی باشند .
۱۶۰۴۵		آموزش به جهت توجه بیش از حد به سود دهی و تولید در جامعه در حاشیه قرار گرفته است.
۱۶۰۷۵		عدم تفکیک کنتورهای مصرف انرژی (آب، برق، گاز...) در کارگاههای الگوی بازار محور منجر به افزایش هزینه های مرکز شده است.
۱۷۰۴۵		مربیان طرح از مهارتهای لازم جهت ارائه آموزشها برخوردار نمی باشند.
۱۸		دستورالعملهای پیچیده و بوروکراسی های اداری مانع از استقبال مجریان طرح شده است.
۱۸۰۳۵		استانداردهای آموزشی متناسب بازار کار و روزآمد نمی باشند.
۱۸۰۷۰		سازمان آموزش فنی و حرفه ای اقدامات لازم درخصوص اخذ تعهدات و ضمانت های محکم قانونی از مجریان را انجام نداده است.
۱۹۰۳۵		عدم انعطاف پذیری طرح بازار محور با نیاز مشتری منجر به آسیب شده است .
۱۹۰۸۰		اقدامات خاصی در خصوص اخذ تسهیلات بانکی، جهت حمایت از تولیدات این طرح انجام نشده است.
۱۹۰۸۰		عرضه و معرفی محصولات بازار محور با توجه به امکانات تجارت الکترونیک بومی سازی نشده است.
۱۹۰۹۵		کارآموزان از مهارتهای لازم جهت قیمت گذاری محصولات نهایی خود برخوردار نمی باشند.
۲۰		آموزشهای بازار محور منجر به تولیدات خاص و محدود شده است.
۲۰۰۳۵		هزینه تبلیغاتی بالا جهت عرضه محصولات بازار محور، مانع معرفی مناسب محصولات در جامعه شده است.
۲۰۰۶۵		افراد جامعه نسبت به اجرای الگوی بازار محور از آگاهیهای لازم برخوردار نمی باشند.
۲۰۰۷۰		سیستم مناسب قیمت گذاری جهت محصولات بازار محور در جامعه وجود ندارد .
۲۲۰۴۵		اقدامات لازم جهت تفکیک کنتورهای مصرف انرژی (آب، برق، گاز و...) کارگاههای بازار محور در طرح انجام نشده است.
۲۲۰۶۵		مواد اولیه مصرفی در تولیدات الگوی بازار محور از کیفیت مطلوب برخوردار نمی باشند.
۲۲۰۷۵		حمایت از خرید محصولات بازار محور جهت تامین نیازهای مراکز و ادارات کل فنی و حرفه ای انجام نشده است.
۲۲۰۹۰		استانداردهای آموزشی از لحاظ زمان و بازدهی متناسب با رشته نیستند.
۲۳۰۰۵		قابل پیش بینی نبودن عرضه و تقاضای بازار فروش موجب ضرر و زیان مجریان طرح گردیده است .
۲۳۰۳۵		ایجاد تعامل مراکز با کارگاههای تولیدی نیمه فعال و غیر فعال با استقبال آنها مواجه نشده است.
۲۳۰۸۰		مدیران و متولیان سازمان نسبت به اجرای طرح الگوی بازار محور نظر مساعدی ندارند.
۲۳۰۹۰		اقداماتی جهت فروش محصولات از طریق شبکه های بازاریابی مجازی در این طرح انجام نشده است.
۲۴۰۵۵		افراد جامعه نسبت به اجرای الگوی بازار محور نظر مساعدی ندارند.
۲۴۰۶۰		امکان رقابت تولیدات بازار محور با محصولات مشابه داخلی وجود ندارد.
۲۴۰۹۵		آموزشهای الگوی بازار محور از کفایت لازم برخوردار نمی باشد.
۲۵۰۸۰		بانک اطلاعاتی به منظور عرضه و فروش محصولات طرح بازار محور ایجاد نشده است.
۲۶۰۳۵		هزینه زمانی صرف شده جهت برگزاری دوره متناسب با نیازهای مهارتی کارآموزان نمی باشد.

اما در پاسخ به سوال دوم پژوهشی می توان چنین بیان نمود که با توجه به آزمون آماری فریدمن که به بررسی میانگین رتبه های هر یک از ابعاد سه شاخه می پردازد، تفاوت معنی داری بین سه بعد الگوی سه شاخگی مشاهده گردید. به طوریکه طبق جداول ۶ و ۷ میانگین کلی و سپس میانگین رتبه ای بعد ساختاری به ترتیب ۱۶.۲۱ و ۱.۵۵ به دست آمده که در اینجا منظور از رتبه بندی آسیب ها میزان اهمیت آن می باشد که به دست آوردن رتبه کمتر نشان دهنده تاکید بیشتر خیرگان بر آن آسیب می باشد و همچنین میانگین کلی و سپس میانگین رتبه ای بعد زمینه ای به ترتیب ۲۰.۳۷ و ۲.۲۳ و بعد رفتاری ۲۱.۰۱ و ۲.۲۳ به دست آمده است، که با توجه به جدول شماره ۸ مقدار $Sig=0.046$ به دست آمده و تفاوت معنی داری بین بعد آسیب های ساختاری و ابعاد زمینه ای و رفتاری مشاهده می گردد و به عبارتی مهمترین آسیب های الگوی آموزش بازار محور به بعد ساختاری برمی گردد و بعد زمینه ای و رفتاری در درجه اهمیت بعدی قرار می گیرند.

جدول ۶- میانگین و انحراف معیار ابعاد سه گانه آسیب های ساختاری، زمینه ای و رفتاری در الگوی آموزش بازار محور

ابعاد سه گانه آسیب ها	حجم نمونه	میانگین	انحراف معیار	کمترین میانگین رتبه	بیشترین میانگین رتبه
بعد ساختاری	۲۰	۱۶.۲۱	۳.۹۵	۱۱.۸	۲۳.۸
بعد زمینه ای	۲۰	۲۰.۳۷	۲.۷۸	۱۵.۷	۲۶.۳
بعد رفتاری	۲۰	۲۱.۰۱	۵.۵۲	۱۲.۵	۳

جدول ۷- رتبه بندی ابعاد سه گانه آسیب های ساختاری، زمینه ای و رفتاری در الگوی آموزش بازار محور با توجه به آزمون فریدمن

ابعاد سه گانه آسیب ها	میانگین رتبه در آزمون فریدمن
بعد ساختاری	۱.۵۵
بعد زمینه ای	۲.۲۳
بعد رفتاری	۲.۲۳

جدول ۸- آزمون آماری فریدمن جهت مقایسه رتبه ها در ابعاد سه گانه آسیب های ساختاری، زمینه ای و رفتاری

مقدار سطح معنی داری	درجه آزادی	آزمون خی	حجم نمونه
۰.۰۴۶	۲	۶.۱۵۲	۲۰

۴- بحث و نتیجه گیری

این پژوهش با هدف آسیب شناسی الگوی آموزشی بازار محور در مراکز ثابت فنی و حرفه ای استان خراسان رضوی بر اساس مدل سه شاخگی و ابعاد سه گانه رفتاری، ساختاری و زمینه ای مهم ترین مشکلات موجود در این الگو مورد ارزیابی قرار گرفته شد. یافته ها در بردارنده ۳۷ آسیب مطرح، در هر یک از ابعاد سه گانه می باشد، که در این راستا مهمترین آسیب ها به بعد ساختاری و سپس به بعد زمینه ای و رفتاری مربوط می شود.

از این رو با توجه به اهمیتی که نظامهای آموزشی و بالاخص آموزشهای فنی و حرفه ای در ایجاد و توسعه اشتغال پایدار در جامعه ایفا می نماید، لزوم توجه به نقاط آسیب زای طرح های آموزشی از اهمیت دوچندانی برخوردار می باشد. سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور با قابلیت‌ها و جایگاه قانونی خود اجرای آموزش بازار محور مبتنی بر تولید، بازاریابی و فروش را

در دستور کار خود قرار داده است، که موجب افزایش اثربخشی و کارآیی آموزش‌های مهارتی، ایجاد و توسعه اشتغال پایدار و تحقق شعار سال تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی و نیل به اهداف اقتصاد مقاومتی می‌گردد. براساس یافته‌های حاصل، عوامل ساختاری و زیرساخت‌های آن از مهم‌ترین آسیب‌های الگوی مذکور می‌باشد که می‌بایست مدیران سازمان برای رفع مشکلات و جلوگیری از گسترده شدن آسیب‌ها باید توجه جدی را در این زمینه مبذول نمایند. لذا با توجه به نتایج پژوهش انجام شده پیشنهادات زیر جهت بهبود و توسعه بیشتر این الگو به متصدیان امر ارائه می‌گردد.

۵- پیشنهادات کاربردی

- ۱-۵ توجه بیشتر مسئولین و مدیران اجرایی به نقاط آسیب‌زای بعد ساختاری نظیر قوانین، دستورالعمل‌های اجرایی و قراردادهای آموزشی منعقد شده در مراکز
- ۲-۵ ایجاد طرح‌های حمایتی جهت عرضه و تولید محصولات این کارگاه‌ها در بازار و امکان رقابت با سایر تولیدکنندگان
- ۳-۵ جهت اخذ مجوزهای لازم همکاری نهادهای دولتی به صورت دستورالعمل‌های از قبل تنظیم شده موجود باشد تا کارآموزان پس از اتمام دوره دچار سرگردانی و بی‌انگیزگی نشوند.
- ۴-۵ سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای تسهیلات خاصی برای مراکزی که در این الگو مشارکت دارند در نظر بگیرد تا مدیران درون سازمانی با انگیزه و رغبت بیشتری از طرح حمایت نمایند.
- ۵-۵ با توجه به اینکه بیشتر موانع موجود شناسایی شده این طرح در بخش دولتی بوده و در بخش خصوصی مصداق ندارد، لذا زمینه برای حضور بخش خصوصی در این طرح فراهم آید و از پتانسیل‌های این بخش استفاده شود.
- ۶-۵ جهت بازاریابی و فروش محصولات این کارگاه‌ها به استاندارد هر رشته سرفصل‌هایی اضافه شود تا کارآموز با دنیای الکترونیک و فضای مجازی و بازاریابی الکترونیک از نزدیک آشنا شده و فضاهای رقابتی را به خوبی شناسایی نماید.
- ۷-۵ جهت حمایت از محصولات تولیدی این کارگاه‌ها، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای می‌تواند به صورت درون و برون سازمانی اقدام نموده و تسهیلات خاصی برای مصرف‌کنندگان این محصولات در نظر بگیرد. مثلاً در قالب هزینه‌های رفاهی و خرید برخی اقلام مصرفی کارکنان سازمان و....
- ۸-۵ مشاوره و هدایت کارآموزان و مهارت‌آموختگان در جهت تشکیل تعاونی‌ها صورت پذیرد. و در سرفصل آموزشی استانداردها توانایی‌هایی نظیر: نحوه تشکیل تعاونی‌ها، نحوه بازاریابی و فروش، نحوه اخذ مجوز از دستگاه‌های اجرایی مربوطه، آشنایی با قوانین کار و تأمین اجتماعی، قوانین اداره بهداشت و آشنایی با قوانین بانکی جهت اخذ تسهیلات، بصورت بسته مهارتی ارائه گردد.
- ۹-۵ شناسایی نیازهای تولیدی جامعه، توسط واحد مشاوره و هدایت آموزشی ادارات کل هر استان به صورت سالانه و متعاقب آن جمع‌بندی نظرات در ستاد سازمان و سپس ارائه راه‌کارها و پیشنهادات کاربردی جهت استفاده از ظرفیت‌های هر منطقه متناسب با سند آمایش سرزمین و کمک به کارآموزان جهت ورود به عرصه بازار
- ۱۰-۵ معرفی افراد و تعاونی‌ها به بانک‌ها و مراجع ذیصلاح جهت دریافت تسهیلات مالی، بخشنامه‌ها، مکاتبات اداری و سیاست‌های کلی به صورت واضح‌تر مشخص شود و هماهنگی در سطح وزارتخانه‌ها انجام گیرد و حتی به تصویب نمایندگان مجلس شورای اسلامی برسد تا فقط به صورت صورتی بر روی کاغذ پیاده‌سازی نشود.

منابع و مآخذ

اسفندیاری، عاطفه، نکوتی مقدم، م، محمدی، ز، نوروزی، س، و امیر اسماعیلی، م (۱۳۹۰). آسیب‌شناسی منابع انسانی در ستاد دانشگاه علوم پزشکی کرمان با استفاده از مدل سه شاخگی، فصلنامه علمی پژوهشی دانشکده بهداشت یزد، سال دهم، شماره ۳ و ۴، صص ۱ تا ۱۲

- بختیاری، صادق (۱۳۸۹). آموزش مبتنی بر نیاز بازار کار در جامعه دانش محور، تهران، مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام
- توکلی دارستانی، شقایق و شهبازمرادی، سعید (۲۰۰۹). آسیب‌شناسی مدیریت منابع انسانی با هدف بهبود و توسعه، فصلنامه مدیریت منابع انسانی در صنعت نفت موسسه مطالعات بین المللی انرژی؛ شماره ۴
- دستورالعمل اجرایی الگوی آموزش بازارمحور (آموزش- تولید- بازاریابی-فروش) (۱۳۹۳)
- دلآوری، رضا (۱۳۹۰). آسیب شناسی آموزش های سازمانی در بخش دولتی بر اساس مدل سه شاخگی، نخستین همایش آسیب شناسی آموزش سازمانی، تهران، موسسه آفاق صنعت
- ذاکری پور، غلامرضا، رضا قلی، ف، و احمد آبادی، م (۱۳۹۰). آسیب شناسی منابع انسانی فاتب با هدف بهبود توسعه، فصلنامه توسعه مدیریت منابع انسانی و پشتیبانی، سال ششم، شماره ۲۲، صص ۷ تا ۲۰
- قورچیان، نادرقلی، جعفری، پ، قانع، م و شایان، ش (۱۳۹۳). پیوند بین آموزش و پژوهش در دانشگاه های برتر جهان: مطالعه مروری با ارائه یک الگوی مفهومی، مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، (۸)؛ صص ۷۱۵ تا ۷۳۰
- مانزینی، آندرو (۱۳۸۵). ترجمه؛ علی عطاfer و همکاران، آسیب شناسی سازمانی با رویکردی کاربردی به حل مشکل و بالندگی در سازمان، موسسه علمی دانش پژوهان برین
- میرزایی اهرنجانی، حسن (۱۳۷۷). تجزیه و تحلیل عوامل موثر بر وجدان کار و انضباط اجتماعی در سازمان، تهران: دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین. صص ۳۱۶ تا ۳۱۷
- نویخت، محمد باقر (۱۳۸۷). اقتصاد کار(راهبردهای تعادل بازار کار و اشتغال فارغ التحصیلان)، تهران، مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام، ص ۳۱
- ویسی، هادی (۱۳۸۷). واکای اثرات عوامل سازمانی بر بازار محوری آموزش عالی کشاورزی، اولین همایش ملی توسعه فعالیت‌های اقتصادی، www.CIVILICA.com